

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Maximi Tyrii Dissertationes

Maximus <Tyrius>

Lipsiae, 1775

XXX. 14. Agricolas vtiliores esse militibus in republica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51022)

ΛΟΓΟΣ Δ΄.

“Οτι γεωργοὶ τῶν προπολεμῶντων λυσιτελέστεροι.

Ἐπαμύνωμεν τῷ δήμῳ τῶν γεωργῶν, ἐπειτέρ λόγῳ τανῦν γίγνηται ἡ δίαίτα, καὶ ἔχ' ὅπλοις· εἰ δὲ καὶ ὅπλων δέοι^α, τάχα περ Φανεῖται καὶ ὁ γεωργὸς ἔδεν τῆ ὀπλίτε ἀσθενέστερος. Ἀλλὰ τῆτο μὲν καὶ αὐθις σκεψόμεθα· λόγῳ δὲ δὴ τανῦν, καὶ ἔχ' ὅπλοις, κριτέον τῆς ἀνδρας· καὶ ἔκ' εὐλαβητέον ἔτε Ὀμηρον μαρτυρῶντα, ἔτε ὅσις Ὀμήρῃ εὐφρονότερος. Εἰ δέ τοι καὶ τῆτο δέοι^β, καὶ αὐτοὶ ἀναβιβασόμεθα ἐκ τῆ Ἑλικῶνος ποιητὴν ἄλλον ἔδεν ἀδοξότερον τῆ Ὀμήρῃ, μεμφομένον τῷ νῦν γένει,

DISSERT. XXX.

Agricolas viliores esse militibus in republica.

Agedum agricolis auxilium feramus, quandoquidem non armis, sed verbis tantum hoc certamen cernitur; quamvis nec agricolam dubitemus, si ad arma veniendum sit, minus, quam militem, tueri partes suas posse. De quo alias videbitur: nunc verbis, dico, non armis litem hanc diiudicemus. Nec enim Homeri testimonio, aut si quis illo etiam facundior sit, magnopere standum putamus. Nam si eo opus sit, possumus et nos e medio Helicone adducere poetam, non minoris certe, quam Homerus sit, auctoritatis, qui hoc seculum accuset,

Qui

Verba sunt Thucydidis lib. I. p. 2. nisi quod nonnulla memoriae vitio leuiter mutarit.

Isocrates in Paneg. p. 64. ταύτην γὰρ οἰκῶμεν ἔχ' ἑτέρας ἐκβαλόντες, ἔδὲ ἐρήμην καταλαβόντες, ἔδὲ ἐκ πολλῶν ἐθνῶν μιγάδες συλλεγέντες· ἀλλ' ἔγω καλῶς καὶ γνησίως γεγόναμεν, ὡς ἔξ ἧσπερ ἔφουμεν, ταύτην ἔχοντες ἅπαντα τὸν χρόνον διατελῶμεν, αὐτόχθονες ὄντες. De terrae Atticae gracilitate vide I. Fr. Gronouium ad Senecae Hippoly-

tum v. 13. et locis ab eo laudatis addatur Alciphron III. 35.

Sectio α΄.

a Εἰ δὲ καὶ ὅπλων δέοι,] Vulgo [τῶν] ὅπλων. Sed priorem voculam non agnoscunt codices.

b Εἰ δὲ [τοὶ] καὶ τῆτο δέοι,] Vulgo Εἰ δὲ [τι] καὶ τῆτο δέοι. Hoc cum male se habeat, H. Stephanus reponit: Εἰ [δ' ἔτι] καὶ τῆτο δέοι, vel Εἰ [δὲ τι] καὶ τῆτε δέοι. Quid autem scripserit Maximus, ostendunt Reg. et Harleian. quos expressimus.

F 3

c οἱ

Οἱ πρῶτοι κακοεργόν^c ἐτεκλήναντο μάχαιραν,
Εἰνοδίην, πρῶτοι δὲ βοῶν ἐπάσαντ' ἀροτήρων.

Τὸ γὰρ τοι τὰ τοιαῦτα ἐπαινεῖν, ἀνδρὸς ἂν εἴη δυσχε-
ρεςτέρη τῷ βίῳ τῆς τῆς πολεμεῖν χρεΐας· ἢς καὶ ἀφι-
λης τὸ ἀδίκον, ἐλεεινὸν αὐτῆς τὸ ἀναγκαῖον.

β'. Οὕτως δὲ θεασώμεθα· Τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν
δίκαιοι, οἱ δὲ ἀδικοί εἰσιν. Πολεμῶσι δὲ ἄρα οἱ δίκαιοι
τοῖς δικαίοις ἑδαμῶς· ἴσοι γὰρ ταῖς γνώμαις ὄντες,
τί ἂν καὶ τῆς πολεμεῖν δεοῖντο; Πολεμῶσιν ἔν οι ἀδικοί
ἢ τοῖς δικαίοις, ἢ τοῖς ὁμοίοις· ἀνισοὶ γὰρ καὶ πρὸς ἀλ-
λήλους, καὶ πρὸς τῆς δικαίας. Πολεμῶσι δὲ καὶ ἀσθε-
νεῖς^d, ὀρεγόμενοι τῆ ἴσῃ· οἱ δὲ ἰσχυροί, τῆ πλείονος^e.
Εἶεν. Τρία ταῦτα συστήματα ἡμῖν πεφώρακεν ὁ λό-

Qui primi manibus gladios fecere, viarum

Insidias, primique suos edere iuuenos.

Nam eiusmodi qui laude digna iudicet, homo sit oportet vitae
humanae non minus, quam ipsum bellum est, infestus; cui si
demas omne, quod iniustum est, necessitatem tamen relinquas
miserandam.

2. Quod hoc modo apparebit: Hominum alii probi, alii
improbi sunt. Probi autem cum probis nequaquam pugnant;
quomodo enim qui idem sentiunt, inter se pugnare possunt?
Restat ergo, ut vel cum probis, vel sui similibus pugnent im-
probi; quia neque secum illis, nec cum iustis conuenit. Rursum
pugnant illi, qui inferiores sunt, ut iis, qui plus habent, ad-
aequentur; et qui plus possunt, ut plus consequantur. Esto.
Sequitur ergo ex iis, quae diximus, tria esse hominum
genera:

^c Οἱ πρῶτοι κακοεργόν] Arati
sunt Phaenon. v. 131. seq. Apud
eum tamen ἐχαλκεύσαντο, non
ἐτεκλήναντο, legitur. Vide, quae
diximus ad Ciceronem N. D.
II, 63.

Sectio β'.

^d Πολεμῶσι δὲ καὶ ἀσθενεῖς]
Scribo οἱ pro καὶ. οἱ ἀσθενεῖς,
ut οἱ ἰσχυροί. clarius scripsif-
set, πολεμῶσι δὲ οἱ ἀδικοί, οἱ μὲν

ἀσθενεῖς, ὀρεγόμενοι etc. iste enim
est loci sensus. nam tria συστή-
ματα, seu genera, quorum mox
meminit, sunt, *Iusti*, *Iniusti*
humiles, *Iniusti potentes*. quae
in Contextu obscure exprimi-
muntur. M.

^e τῆ [πλείονος.] Vulgo πλείονος,
quod idem est. Mff. tamen ob-
sequendum putavi.

f ἀλλ'

γος ὧν τὸ μὲν ἐκ χειρὶ ἀεὶ πρὸς ἑαυτὸ καὶ σπονδὰς
 ἄγει, τὸ δίκαιον· τοῖν δὲ ἄλλοις πολεμεῖ ἐκάτερον, τὸ
 μὲν αὐτὸ αὐτῷ, τὸ δὲ τῷ δίκαιῳ. Φαίνεται τοίνυν
 ὁ πόλεμος τοῖς μὲν δίκαιοις ἀναγκαῖος ὧν, τοῖς δὲ ἀδί-
 κοῖς ἐκείσιος. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἀδίκων τί χερὶ σκοπεῖν;
 ἔ γάρ θεός, μὴ τις αὐτοῖς προσθῆ ἑπαίνας μοῖραν. Ἐπεὶ
 δὲ οἱ δίκαιοι ἔ βελήσει πολεμῶσι, ἀλλ' ἀνάγκη, σω-
 φρονίζοντες τὸ ἀδικον πᾶν, ὥσπερ ὁ Ἡρακλῆς ἢ
 ἐπιόντας ἀμυνόμενοι, ὡς τὰς Μήδους οἱ Ἕλληνες πό-
 τερα δέξαιτο ἂν οἱ αὐτοὶ ἔτοι, ἀπὸ πηλαγμένους τῆς τῆ
 πολεμεῖν ἀνάγκης ἀφῆρησθαι καὶ τὴν ἐν ὀπλοῖς ἀρετὴν,
 ἢ σὺν τῷ ἀβελήτῳ τῆς χρείας τὸ ἀναγκαῖον τῆς ἀρε-
 τῆς ἔχειν; Ἐγὼ μὲν οἶμαι θάτερον, τὸ πρότερον. Καὶ
 γὰρ οἱ ἰατροὶ, εἶπερ δίκαιοι εἶεν καὶ φιλάνθρωποι, εὖ-
 ξαιτο ἂν ἀπολωλέναι τὴν τέχνην σὺν ταῖς νόσοις.

γ. Φέρε καὶ ἐπὶ γεωργίας θεασώμεθα, εἰ τῶτον

genera: quorum prius inducias ac pacem semper agit secum,
 neque bellum movit, quos probos dicimus; duo reliqua pugnant
 semper, alterum secum, alterum cum probis. Unde concludi-
 tur, bellum probis necessitate imponi, sponte suscipi ab impro-
 bis. Iam de improbis, quid opus est agere? cum non sit ve-
 rendum, ne quis eos laudet. Probi vero, cum non ex instituto
 bellum gerant, sed coacti, (aut enim ut in officio quicquid vs-
 quam improborum est contineant, quod ab Hercule est factum,
 bellum suscipiunt; aut ut impetum hostilem propulsent, quod
 in Medos factum est a Graecis) utrum malle eos existimas; an
 ut una cum belli necessitate virtute quoque bellica careant, aut
 ut cum inuito eius vsu necessitatem retineant virtutis? Ego
 prius illud arbitror. Quis enim dubitat, quin medicus, qui
 probus sit, sit etiam misericors, unaque cum morbis artem
 suam velit periisse?

3. Iam videamus, an eodem modo et agricolae se ha-
 beat

f ἀλλ' ἀνάγκη, σωφρονίζοντες
 etc.] Lege, ἢ σωφρονίζοντες, ut
 ἢ ἀμυνόμενοι. pro quibus Parti-
 cipiis Praesentis Temporis, be-
 ne legi posset σωφρονίσοντες et
 ἀμυνόμενοι, in Futuro. M.

F 4

Sectio

αὐτοῖς ἔχει τὸν τρόπον, ὅνπερ καὶ ἡ ἐν τῷ πολεμεῖν
χειροεργία^g. Ἀπτόνται ἀνθρώποι γῆς, οἱ μὲν σὺν δίκῃ,
οἱ δὲ ἄνευ δίκης· σὺν δίκῃ μὲν κατὰ χρεῖαν καρπῶ,
δίκης δὲ ἄνευ ἐπὶ χρηματισμῶ. Εἴη ἂν ἐν κἀνταῦ-
θα^h ἡ δίαίτα ἔξυλλήβδην περὶ πάσης γεωργίας.
Ἄλλα ἐπεὶ καὶ τῆτο κοινὸν δικαίων καὶ μὴ, κοινὸν δ'
ἦν καὶ τὸ πολεμεῖν ἐκατέρῳ τῷ γένει· δέος, μὴ λάθῃ
ἐξαπατήσας ἡμᾶς ὁ λόγος ἕτος, ἔ γεωργικῶ τὸ πολε-
μικόν, ἀλλὰ τῷ δικαίῳ τὸ ἄδικον παραβαλεῖν ἐθέλων.
Δικαίως ἔν ἄμφω ὑποθέμενοι, καὶ τὸν πολεμικὸν καὶ
τὸν γεωργικόν, τὸν μὲν ὑπ' ἀνάγκης ἐπὶ τὸ πολεμεῖν
ἰόντα, τὸν δὲ ὑπὸ χρεῖας γεωργεῖν ἠναγκασμένον, ἕτως
σκοπῶμεν περὶ ἐκατέρω. Καίτοι τί ταῦτα λέγω; Εἰ
γὰρ ἐπ' ἀμφῶν τὸ δίκαιον ἴσον, καὶ τὸ καλὸν ἴσον,
καὶ ὁ ἔπαινος ἴσος, καὶ ἀπίασιν ἡμῖν ἄμφω νικηφόροι.
Βέλει τοίνυν, ἀφελὼν τὸ δίκαιον ἐκατέρω, τὸ ἄδικον
προσθεῖς, ἕτω σκοπεῖν; Ἄλλα κἀνταῦθα ἐπ' ἀμφῶν

beat labor. Terrae colendae homines se dedunt, vel cum ius-
titia, vel sine ea: cum ea, qui fructuum utilitatem spectant;
sine ea, qui lucrum habent propositum. Hoc tantum obserue-
tur, non hic de omni agriculturae studio agi. Cum enim agri-
cultura non minus, quam bellum, vtrique generi, probis, dico,
improbisque communis sit; videndum est, ne decipiamur, ne-
que cum agricultura bellum, sed cum iniustitia iustitiam conse-
ramus. Primo igitur hoc praesupponendum est, iustum vtrum-
que esse, et qui bellum gerit, et qui terram colit; quorum alter
coactus bellum gerit, alter coactus, sed egestate, terram colit:
atque ita vtrumque conferamus. Verum quid dico? Nam si
vtrumque aequae iustum, aequae honestum est, aequam vterque
laudem merebitur, atque ita victor erit vterque. Vis ergo, ut
pro iustitia vtrique iniustitiam reponamus? Sed et hoc modo,
si im-

Seçtio γ'.

^g ὅνπερ καὶ [ἡ] ἐν τῷ πολεμεῖν χειρο-
εργία.] Ex Reg. et Harleian. vocu-
lam tertiam Maximo restitimus.

^h Εἴη ἂν [ἐν] κἀνταῦθα.] Vul-
go Εἴη ἂν κἀνταῦθα. Nos vocem
penultimam mss. debemus.

ἡ κακία ἐπανισχυμένηⁱ τὸν ἔπαινον ἐξ ἀμφοῖν ἀφαιρεῖ.
 Τῷ ἂν ἔν τις κρῖναι τὸ λεγόμενον^k, βάλει σοι φράσω;
 Καὶ δὴ λέγω. Μαντεύεται μοι ἡ ψυχὴ, κατὰ τὰς
 Πλάτωνος λόγους^l, εἶναι τι ἀνθρώπων γένος, μήτε ἀρε-
 τῆς κομιδῆ ἐπήβολον, μήτ' εἰς κακίαν ἐσχάτην παντά-
 πασι ἐκπεκυσμένον, βιοτεῦον δὲ ἐν δόξαις ὀρθαῖς,
 τροφῆ καὶ παιδεύσει ὑπὸ νόμῳ σώφρονι πολιτευόμενον.
 Τῆτο τοίνυν τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος διελόντες δίχα, τὸ
 μὲν παραδόντες τῇ γῆ, τὸ δὲ εἰς τὰ ὄπλα ἀποπέμ-
 ψαντες, ἅτε ἀμφίβολον ὄν καὶ ἐν μεταίχμιῳ ἀρετῆς
 καὶ κακίας καθωρμισμένον, θεασώμεθα ὑπὸ τῶν ἐπι-
 τηδευμάτων^m ἐκότερον. Ὑπὸ ἐκατέρῃⁿ πότερον ἐφ'
 ὁπότερον ἄγεται θάττον. Θεασώμεθα δὲ ἔτωσί.

si improbitatem utriusque parem tribuamus, utriusque laudem quo-
 que adimemus. Quomodo ergo haec controuersia recte di-
 iudicabitur? Visne, ut ostendam tibi? Fiet. Dicat mihi ani-
 mus, ut apud Platonem est, quoddam esse genus hominum, quod
 nec virtute excellit, nec improbitati penitus se adstrinxit, qua-
 tenus a rectis opinionibus non auersum est penitus, sed sub
 bona lege bene institutum educatumque est. Hoc hominum
 genus, tanquam ambiguum, tanquam in medio virtutis vitiique
 constitutum, bifariam diuidamus, ut alios terrae relinquamus,
 alios in castra mittamus; in hoc genere utriusque studium spe-
 ctemus, utrum magis ad virtutem, utrum magis ad improbita-
 tem, vel hunc vel illum impellat. Videamus autem hoc modo.

4. Maxi-

ⁱ ἡ κακία [ἐπανισχυμένη] Vulgo
 ἀπεξισχυμένη. Vocem, quam re-
 cepimus, exhibent Reg. et
 Harleian.

^k [κρῖναι] τὸ λεγόμενον,] Vulgo
 κρῖναι, nolentibus mss.

^l κατὰ τὰς Πλάτωνος λόγους,]
 Respicit, opinor, ad Platonis
 Sympos. p. 327. vbi Socrates
 orationem Diotimae refert, in
 qua probat, aliquid ἐν μεταίχμιῳ

ἀρετῆς καὶ κακίας esse positum.
 Vide sis et Alcinoium Doctr.
 Plat. cap. XXIX.

^m [ὕπὸ] τῶν ἐπιτηδευμάτων]
 Scaliger, Heinsio probante,
 scribit [ἀπὸ] τῶν ἐπιτηδευμάτων.
 Et vere quidem.

ⁿ ἐκότερον. Ὑπὸ ἐκατέρῃ etc.]
 Distingue: θεασώμεθα ἀπὸ τῶν
 ἐπιτηδευμάτων ἐκότερον, ὑπὸ ἐκα-
 τέρῃ etc. M.

F 5

Sectio

δ'. Μέγιστον ἀνθρώπῳ κακὸν ἐπιθυμία. Πότερον ἐπιθυμίας ἐργασικώτερον, πόλεμος, ἢ γεωργία; Καὶ μὴν τὸ μὲν ἀκόρεστον, τὸ δὲ Φειδωλὸν ἀκόρεστον μὲν ὁ πόλεμος, Φειδωλὸν δὲ ἢ γεωργία. Καὶ τὸ μὲν παντοδαπὸν ὁ πόλεμος, ἀπλῆν ἢ γεωργία^ο. καὶ τὸ μὲν ἀδύλον, τὸ δὲ ὠμολογημένον. Τί γὰρ ἂν εἴη ἀδύλοτερον τῆς ἐν πολέμῳ τύχης; βέβαιος δὲ ὁ ἐν γῆ πόνος. Πόλεμος ὑπ' εὐτυχίας μάλις θρασύνεται, ἢ δὲ γεωργία ὑπ' εὐκαρπίας σωφρονίζεται. Εἰ δὲ καὶ ὁ θυμὸς, ἀνθρώπῳ σύνοικος, χαλεπὸς^ρ, καὶ δεόμενος πολλῆς παιδαγωγίας: τί ἂν ἦ θυμῷ παρασκευαστικώτερον πολέμου καὶ ὅπλων; τί δὲ γεωργίας ἠπιώτερον; Πρὸς γε μὴν τὰς ἀρετὰς αὐτὰς ἕτως ἔχει ἐκάτερον. Καὶ πρῶτόν γε πρὸς σωφροσύνην ὅπλα ἔχων ἀνήρ, ὁ

4. Maximum homini malum est cupiditas. Vtrum cupiditatem facilius generat, bellum, an agricultura? Atqui alterum insatiabile esse constat, frugale alterum; insatiabile est bellum, frugalis est agricultura. Maxima belli est varietas, simplex est terrae studium; alterius ambigua, alterius certissima est ratio. Quid enim belli fortuna minus certum est? terrae vero cultus semper est sui similis. Fausto belli successu efferruntur animi; fructuum vbertas moderatiorem efficit agriculturam. Quod si bilis et iracundia, res molestae, difficilesque, et quae aegre in officio contineri possunt, semper comitantur hominem; quis maior iracundiae fomes est, quam bellum et arma? quid contra agricultura mitius? Iam ad virtutes utrumque ita se habet. Ac primo ad temperantiam: qui arma trahat, si vir

Sectio δ'.

ο ἀπλῆν ἢ γεωργία.] Repone ἀπλῆν [δὲ] ἢ γεωργία.

Ibid. δ πόλεμος ἀπλῆν ἢ γεωργία.] Supplendum τὸ δὲ ἀπλῆν, ἢ γεωργία: vt in praecedenti et subsequenti exempli vbi τὸ μὲν et τὸ δὲ aduersantur. M.

ρ ὁ θυμὸς, ἀνθρώπῳ σύνοικος, χαλεπὸς etc.] Sic distinguendum

puto: Εἰ δὲ καὶ ὁ θυμὸς ἀνθρώπῳ σύνοικος χαλεπὸς, καὶ δεόμενος πολλῆς παιδαγωγίας, τί ἂν ἦ etc. Σύνοικος χαλεπὸς dicitur, vt ἀγαθὴ ξύνοικος, Diss. XXXVII, 7. ἀγαθὴ σύνοικος, ibidem sect. 5. ἀγαθὴ κερσοτρόφος Homer. Odyss. I. οἰκέρως ἀγαθὰς Epist. ad Titum II, 5. Vide Cl. Taylorum in Indice Attico ad Lyfiam, V. Adiectivum. M.

q καὶ

μὲν ἰσχυρὸς ἰταμώτερος, ὁ δὲ δειλὸς σφαλερώτερος· καὶ ὁ μὲν θρασυὺς ἰταμώτερος^q, ὁ δὲ ἀσθενὴς θρασύτερος^r, ὁ δὲ Φιλήδονος ἀκολαστότερος. Γεωργῶν ἀνὴρ, ὁ μὲν ἰσχυρὸς εὐκαρπώτερος, ὁ δὲ ἀσθενέστερος ὑγιεινότερος^s, ὁ δὲ δειλὸς ἀσφαλέστερος, ὁ δὲ Φιλήδονος σωφρονέστερος. Εἰ δὲ καὶ πρὸς δικαιοσύνην ἐξετάξεις, πόλεμος μὲν διδάσκαλος ἀδικίας, γεωργία δὲ δικαιοσύνης. Ὁ μὲν γὰρ πλεονέκτης τὲ ἐστὶ, καὶ ἐπὶ τὰ ἀλλότρια ἄγει, καὶ αὐτὸς αὐτῶν κρᾶτις ἔχει,

si vir fortis est, fit temerarius; si imbellis, periculo se exponit: non enim minus, qui iam audax est, fit temerarius; quam qui imbellis est, fit audacior; qui voluptates ante amavit, fit dissolutior. In agricultura contra, qui fortis est, frugibus abundat; qui infirmior, valetudini suae consulit; qui meticulosus est, prudentius agit; qui voluptati addictus fuit, fit continentior. Si iustitiam spectes, bellum iniustitiae magister est, agricultura iustitiae. Bellum cum alterius iniuria plura semper quaerit, alterius bonis semper imminet, ac tum demum finem suum consequi

q καὶ ὁ μὲν θρασυὺς ἰταμώτερος,] Haec mihi suppositicia videntur; praeterquam enim, quod ἰταμώτερος parum concinne repetitur, in sequentibus, ubi de agricola mentio fit, nihil est eius ἀντίστροφον.

Ibid. ὁ μὲν θρασυὺς, ἰταμώτερος] Atqui modo dixerat, ὁ μὲν ἰσχυρὸς, ἰταμώτερος. quoniam haec pauperies Sermonis et Inventionis? Suppositicia videntur haec Cl. Editori, qui de Duplici Editione harum Dissertationum nihil suspicatus est, M.

r ὁ δὲ ἀσθενὴς, θρασύτερος] Miles infirmus est audacior. hoc manifestum falsum est. Porro, rectius opponerentur ἰσχυρὸς et ἀσθενὴς, δειλὸς et θρασυὺς, quam ut nunc

habet Contextus. sed omnia per totam hanc periodum et Comparisonem sunt confusa; opinor ex commixtione Lectionum Duarum Editionum. M.

s ὁ δὲ ἀσθενέστερος ὑγιεινότερος] Agricola infirmior valetudine magis prospera utitur. Hoc aequum falsum est, ac istud, quod de milite paulo ante notauimus. et quare ἀσθενέστερος, cum caetera omnia sint gradus positivi? Sed et aliud vide. militem et Agricolam comparaturus, sed quinque diuersis χαρακτηρισμοῖς primo Militem proponit; nempe, quatenus est ἰσχυρὸς, δειλὸς, θρασυὺς, ἀσθενὴς, et Φιλήδονος: cum vero Agricola adducendus est et componendus, vnus ex quinque

ἐπειδὴν τὰ μέγιστα ἀδικῆ, καὶ ἀδικῶν εὐσοχεῖ. Παρὰ δὲ γεωργίας ἴση μὲν ἢ ἀντιδόσις, δικαία δὲ ἢ ὁμιλία. Θεραπεύεις Φυτόν, τὸ δὲ ἀντιδίδωσι καρπός. Θεραπεύεις λήιον, τὸ δὲ εὐτροφεῖ. τμηλεῖς ἄμπελον, ἢ δὲ εὐοιεῖ. τμηλεῖς ἐλαίαν, ἢ δὲ εὐανθεῖ. Φοβερός γεωργός ἔδενι, πολέμιος ἔδενι, φίλος πᾶσιν, ἄπειρος αἵματος, ἄπειρος σφαγῆς, ἱερός καὶ παναγῆς θεῶν ἐπικροσίων καὶ ἐπιληναίων καὶ ἀλώων καὶ προηροσίων. Ἴσος μὲν ἐν δημοκρατία, ὀλιγαρχίαν δὲ καὶ τυραννίδα πάντων μάλις αἰσέει γεωργία. Οὐ γὰρ ταύτης θρέμματα ὁ Διονύσιος, ἔδὲ ὁ Φάλαρις, ἀλλ' ἐκάτερος ἀπὸ τῶν ὀπλων.

ε'. Ἐορταῖς γε μὴν καὶ μυστηρίοις καὶ πανηγύρεσι ποῖον πλῆθος ἐπιτηδειότερον; Οὐχ ὁ μὲν ὀπλίτης ἑορ-

consequi putatur, cum maximam intulit iniuriam, cum per nefas voti sui potuit potiri. Agricola tantundem dat et accipit, iustissimeque munus exercet suum. Si plantam colit, planta fructum reddit; si segetem colit, seges foecunditate sua par pari rependit; si vitem curat, vitis magnam vini copiam perfoluit; si oleam educat, floret olea feliciter. Nemini metum incutit agricola, nulli hostis est, amicus omnibus, sanguinis expers, expers caedis; sacer devotusque diis frugum, diis vindemiarum, diis areae, arationis inspectoribus diis. Iam in populari republica omnibus aequalis est agricola, quia nihil aequae ac paucorum imperium tyrannidemque odit agricola. Neque enim agriculturae alumni Dionysius aut Phalaris sunt, sed utrumque arma produxerunt.

5. Iam vero in festis, in sacris, in solenni conuentu, utri tibi praestare videntur? An non miles inelegans festi celebrator

que Modis, θρασύς, omittitur. Ita forte fuerit: ὁ μὲν ἰσχυρός, εὐκαρπότερος, ὁ δὲ ἀσθενής, ** τερος. [καὶ ὁ μὲν θρασύς,] ὑγιεινότερος, ὁ δὲ δειλός, etc. vide et confer praecedentia. istud τερος puto esse partem Praedicati, quodcunque id fuerit; et muti-

lum in Codicibus inventum, a Librariis adiunctum fuisse voci ἀσθενής. M.

τ καὶ ἀδικῶν εὐσοχεῖ.] Forte εὐτυχεῖ. M.

υ ἀλώων καὶ προηροσίων.] Stephanus edidit προηροσίων. Sed Harl. recte προηροσίων, prout etiam

τασῆς ἀμμοσος, ὁ δὲ γεωργὸς ἐμμελέστατος; καὶ ὁ μὲν
 μυστηρίοις ἀλλότριος, ὁ δὲ οἰκειότατος; καὶ ὁ μὲν πανη-
 γύρει φοβερώτατος, ὁ δὲ εἰρηναϊότατος; Δοκῶσι δέ μοι
 μηδὲ τὴν ἀρχὴν συστήσασθαι ἑορτὰς καὶ τελετὰς θεῶν
 ἄλλοι τινές, ἢ γεωργοί· πρῶτοι μὲν ἐπὶ ληνῶ ἤσάμε-
 νοι Διονύσω χοροὺς, πρῶτοι δὲ ἐπὶ ἄλλω Δημητρὶ ὄργια^α,
 πρῶτοι δὲ τὴν ἐλαίας γένεσιν τῇ Ἀθηνᾷ ἐπιφημίσαν-
 τες, πρῶτοι δὲ τῶν ἐκ γῆς καρπῶν τοῖς δαδωκόσι
 θεοῖς ἀπαρξάμενοι. Οἷς εἰκὸς χαίρειν τὰς θεὰς μάλ-
 λον, ἢ Πausanία τὴν δεκάτην ἀποθύοντι, ἢ Λυσάν-
 δρω τὴν δεκάτην ἀνατιθέντι ἐκ πολέμων αἰ ἀπαρχαί^γ,

tor est, aptissimus agricola? miles a sacris alienissimus, natus ad
 ea agricola? miles in conuentu solenni metuendus, contra pa-
 cem prae se fert agricola? Vt existimem, primos omnium festa
 deorum, et mysteria, solos celebrasse agricolas. Hi primi tri-
 pudia ad torcularia instituerunt Bacchica, primi in areis sacra
 Cereris, primi de oleae inuentione gratias Mineruae egerunt,
 primi diis terrae frugum suarum primitias, a quibus accepe-
 runt, consecrarunt. Quae gratiora fuisse diis certum est, quam
 decimae, quas aut Paulanias, aut Lysander obtulit; quo-
 rum e bello primitiae, quorum pietas ex aliorum miseris
 processit.

etiam Paccius ac Heinsius le-
 gerunt. Noster Cererem προ-
 ηροσίαν intelligit, cui sacra fuere
 προηρόσια. Vide Meursii Graec.
 Feriat. lib. V. p. 233. seqq.

Sectio ε.

α ἐπὶ ληνῶ ἤσάμενοι [Διονύσω]
 χοροὺς, πρῶτοι δὲ ἐπὶ ἄλλω [Δημητρὶ]
 ὄργια,] Vulgo Διονύσω χοροὺς, —
 Δημητρίᾳ ὄργια. Cum vero Co-
 dex vterque daret Δημητρὶ ὄρ-
 για, statim legendum vidi ἐπὶ
 ληνῶ ἤσάμενοι Διονύσω χοροὺς, πρῶ-
 τοι δὲ ἐπὶ ἄλλω Δημητρὶ ὄργια, nec
 aliter edidi. Haec autem festa
 Ληναῖα et Ἄλωα vocabantur. De
 iis vide Ioan. Meursium Graec.

Feriat. lib. I. p. 15. et lib. V.
 p. 195. quem tamen fugit hicce
 Maximi locus, vt et Alciphro-
 nis lib. I. Epist. IV. p. 20. Porro
 ὄργια apud Graecos dici sacra
 omnia notauit Seruius ad Aen.
 IV. 302. Hinc ὄργια Μυσσῶν ha-
 bet Aristophanes apud Agel-
 lium Praef. p. II. et τὰ τῶ θεῶν
 λόγῳ ὄργια Eusebius Hist. Eccl.
 II, I.

γ τὴν δεκάτην ἀνατιθέντι ἐκ πο-
 λέμων αἰ ἀπαρχαί,] Vulgo distin-
 guunt τὴν δεκάτην ἀνατιθέντι ἐκ
 πολέμων αἰ ἀπαρχαί. Interpun-
 ctionem vero mutandam fuisse
 vidit Heinsius, reclamque prae-
 stat

ἐκ συμφορῶν αἱ εὐσέβειαι. Γεωργῶν δὲ Φιλάνθρωποι
μὲν αἱ εὐχαί, εὐφημοὶ δὲ αἱ θυσίαι, ἀπ' οἰκείων πόνων,
ἄμοιροι συμφορῶν, ἄμοιροι κακῶν.

5. Εἰ δὲ δὴ καὶ πρὸς σοφίαν ἀντεξιστατέον τὰς
ἀνδρας, ἐρώμεθα ἐκάτερον^z. Οὐκᾶν ὁ μὲν ἐν πολέμῳ
σοφός, κοσμήσαι δεινός

ἵππε^a καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας,
τὸ ἀκοσμώτατον τῶν ἐν ἀνθρώποις πραγμάτων καὶ
σκυθρωπώτατον ὁ δὲ ἐν γεωργίᾳ σοφός,

Πληιάδων Ἀτλαγενέων^b περικτελλομενάων
ἀμήτη ἀρχεται,

Ἀρότοιο δὲ δυσσομενάων
μέλει δὲ αὐτῷ καὶ ἐνιαυτῷ ὥρων, καὶ σελήνης δρόμος,

processit. Contra agricolarum mitissima sunt vota, religiosissimi-
mae victimae e proprio labore depromptae, sine calamitate vi-
lius, sine vllius malo.

6. Quod si et sapientiae vtriusque habenda est ratio, vi-
deamus et hic vtrumque. Nonne alterius in bello, vt equita-
tum instruat,

vt clypeis armatorum agmina iungat;
quo in humanis rebus nihil est aut tristius, aut iucundum mi-
nus: alterius circa terrae studium occupatur industria,

Plelades quoties Atlantis pignora surgunt,
messim incipit,

cum cedunt, sumit aratrum;
spectat et anni tempestates, et lunae cursum, et astrorum
ortum,

stat Harleian. Moris vero fuit
τὰ ἐκ τῶν πολέμων ληφθέντα δεκα-
τεύειν τοῖς θεοῖς, vt tradunt Har-
pocraton et Suidas in Δεκα-
τεύειν, ac Etymologus in Δεκα-
τευτήριον. Eum morem secuti
sunt Pausanias, cum, victo Mar-
donio; et Lyfander, cum, fu-
peratis Atheniensibus, decimas
obtulerunt. Vide Herodotum
IX. 80. et Plutarchum in Ly-

sandro p. 443. Plura suppedi-
tabit Ioan. Seldenus de Deci-
mis cap. III.

Sectio 5.

z [ἐρώμεθα] ἐκάτερον.] Hei-
sius, vt opinor, bene reponit
ἐρώμεθα ἐκάτερον. Certe nihil
hic interrogatur.

a κοσμήσοι ἵππες] Iliad. B. 554.

b Πληιάδων Ἀτλαγενέων] He-
siodus Oper. et Dies. v. 383.

Scholia

καὶ ἄσρων ἐπιτολῆς, καὶ ὄμβρες μέτρων, καὶ πνευμάτων
 καιρῶν. Εἰ δὲ σωμάτων ἀρετῇ τὰς ἀνδρας κριτέον, καὶ
 ἀνδρείαά πόνων, ὀλίγοι μὲν τῷ στρατιώτῃ οἱ καιροὶ τῶ
 πονεῖν, τῷ δὲ γεωργῷ διηνεκεῖς ^c. ὑπαίθριος αἰεὶ, ἡλίω
 φίλος, συνήθης νιφετῶν, πεπηγῶς, νηλίπυς ^d, αὐτρε-
 γός, εὐπνης, ὄξυς δραμεῖν ^e, ἰσχυρὸς φέρειν. Εἰ δὲ πρ
 καὶ δεῖσαι μάχης, ὅψι στρατιώτην ἡσκημένον πόνοις
 ἀληθινοῖς, οἷων ἐπειράθη Δαρεῖος ἐπὶ Μαραθῶνα ἐλθῶν.
 Ἦν γὰρ τότε Ἀθηναίους στρατιωτικόν, ἔχ ὀπλιτικόν, ἔ
 τοξικόν, ἔ ναυτικόν, ἔχ ἵππικόν, ἀλλὰ κατὰ δῆμους νε-
 νεμημένον· οἱ καὶ γεωργῶντες, ἐπιπλεύσαντος αὐτοῖς
 βαρβαρικῆς στόλης ἐπὶ Μαραθῶνα, ἐκ τῶν ἀγρῶν ἔδρα-

ortum, et imbres, et ventos. Sin et corporis virtus, et in sub-
 eundis laboribus utriusque inspicienda est patientia, minimum,
 quo opus exerceat, militi relictum est tempus; nullum non
 sibi vindicat agricola: semper sub dio versatur, soli amicus, ni-
 vibus affluens, bene compacto corpore, pedibus nudis, operis
 sui administrator ipse, insomnis, velox, cum currendum, robu-
 stus, cum aliquid ferendum est. Quod si bellum forte vocet,
 videbis militem non umbraticis exercitum laboribus, qualem
 ad Marathonem expertus est Darius. Milites enim tum tem-
 poris Athenienses habebant, non qui cum cataphractis in acie
 steterint, aut sagittam emittere didicissent, nec qui in mari, aut
 ex equis pugnassent: verum ipsi populi tributum diuiti, meri
 agricolae, appellente Marathonem classe barbarorum, passim ac-
 currerunt,

Scholias tes ad Aeschyli Prom.
 Vinct. v. 428. Οὐ μόνον Ἄτλας
 Ἄτλαντος, ἀλλὰ καὶ Ἄτλας Ἄτλα,
 καὶ μαρτυρεῖ τὸ Ἄτλαγενέων. Le-
 ge Ἄτλαγενέων.

^c τῷ δὲ γεωργῷ [διηνεκεῖς]
 Vulgo διηνεκέης, quod soloecum.
 Nos igitur cum syntaxi, tum
 Mss. paruimus.

Ibid. τῷ δὲ γεωργῷ διηνεκέης]
 Legendum διηνεκεῖς, sc. καιροί,
 vt ὀλίγοι. Et ita Mss. M.

^d [πεπηγῶς,] νηλίπυς,] Vulgo
 εὐπνης, quod non dicitur, sed
 vel εὐπνηγῆς vel εὐπνηλος. Reg.
 ἐπνηγῶς. Harleian. πεπηγῶς, id-
 que recipiendum putavi.

Ibid. συνήθης νιφετῶν, πεπηγῶς,
 νηλίπυς,] Pro πεπηγῶς Cod. Reg.
 habet ἐπνηγῶς. Forte συνήθης νιφε-
 τῶν καὶ πάγυς, assuetus nivis et
 glaciei. vide adiuncta. M.

^e [εὐπνης,] ὄξυς δραμεῖν,] Vul-
 go εὐπνης. At Heinsio placet
 εὐπνης

μον στρατιῶται ὀργιζόμενοι^ε, ὁ μὲν σμινύην ἔχων, ὁ δὲ ὕννιμάχος^ε, ὁ δὲ θερεισηρίῳ ἀμυνόμενος. Ὡς στρατιωτικῆ καλῆ, καὶ αὐτεργῆ, καὶ μετῆ ἐλευθερίας ὡ γῆς καὶ γεωργίας καλὰ καὶ γεννητὰ θρέμματα, ὡς ὑμῶν ἐπαινῶ μὲν τὰς ἀρετὰς, ἐπαινῶ δὲ καὶ τὰ ὄπλα, οἷς ὑπὲρ τῆς οἰκείας γῆς ἐμαχέσασθε, ὑπὲρ ἀμπελών, ὡς ἐκάμετε, ὑπὲρ ἐλαιῶν, ὡς ἐφυτεύσασθε^η. Ἀπὸ

currerunt, milites, qui iras alerent non contemnendas; quorum hic ligone armatus erat, alter vomere pugnabat, tertius falce in hostem ferebatur. O pulchrum natiuumque exercitum! o ingenuos viros! o pulchri praestantesque terrae atque agriculturae alumni! quam virtutes vestras admiror! quam arma vestra laudo, quibus pro terra vestra pugnavistis, pro vinetis, quae coluistis, pro oliuetis, quae plantavistis! Post pugnam rursus ad

εὐπνος. Stephanus edidit αὐπνος. Legendum εὐπνος, vt exhibent Reg. et Harleian. Sane, qui cursu valet, εὐπνος sit necesse est. f. ἐν τῶν ἀγρῶν ἔδραμον στρατιῶται ὀργιζόμενοι.] Frigide. Restitue Maximi acumen: ἐν τῶν ἀγρῶν ἔδραμον, στρατιῶται ἐργαζόμενοι, ὁ μὲν σμινύην ἔχων, etc. ἐργάζεσθαι proprie dicitur de iis, qui in operibus rusticis et circa terram colendam occupati sunt. vnde Titulus operis Hesiodi, Ἔργα καὶ ἡμέραι. et huic significationi adludatur infra in voce αὐτεργία sect. 6. ὑπ' αὐτεργία στρατιῶτας διαπεπονημένους: vbi par fere acumen captatur. Proprie Matthaeus XXI, 28. σήμερον ἐργάζε ἐν τῷ ἀμπελῶνί μου. inde ἐργάσιμα χωρία et ἀρετῶν ἐργάσιμοι, culta. Aelianus Var. Hist. IX, 25. de Pisistrato: καὶ ἐπέλεγον. Εἰ μὲν σοι τέβηκε ζεῦχος, παρ' ἐμῶ λαβῶν ἀπίδι, καὶ ἐργάζεαι εἰ

δὲ ἀτορεῖς σπερμάτων, παρ' ἐμῶ σοι γενέσθω. vbi ἐργάζεαι, ruri fac opus, vertit eruditissimus Interpres. Στρατιῶται igitur ἐργαζόμενοι sunt milites agris operati, per oxymoron: quasi diceret, milites pagani. M.

g. ὁ δὲ ὕννιμάχος.] Vulgo ὕννιμάχος, quod Graecum non est. Scaligero Heinssioque placuit, ὁ δὲ [ὕννι μάχομενος.] At in Reg. et Harleian. recte legitur ὕννιμάχος, et sic ex coniectura scribendum statuit P. Leopardus Emend. XVIII. 27. ὕννις est τὸ ἀρῆν σιδήριον, vt testatur Pollux I. 252. Vide Suidam, Hesychium in ὕννη, Etymologum in Αὐτόγυον et ὕννις.

h. ὑπὲρ [ἀμπελών, ὡς] ἐκάμετε, ὑπὲρ [ἐλαιῶν, ὡς] ἐφυτεύσασθε.] Vulgo ὑπὲρ [ἀμπελῶνος] ἐκάμετε, ὑπὲρ [ἐλαιῶνος] ἐφυτεύσασθε. Cum vero codex vterque daret ἐλαιῶνας, et Harleian. ἀμπελῶνας, quatuor

κοίτων πάλιν ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθετε, ἐκ πολέμων γεωργοί, ἐκ γεωργῶν ἀριτεῖς. Ὡ τῆς καλῆς ἀντιδόσεως.

ζ'. Ἀλλὰ Πέρσαις μὲν αἱ παλλακίδες ἔπονται, ἵνα μάχωνται καλῶςⁱ ὑπὲρ τῶν Φιλτάτων· γεωργός δὲ ἀνὴρ ἐκ ἀμυνεῖται καλῶς ὑπὲρ τῶν Φιλτάτων, ὑπὲρ ἀμπέλους τεμνομένης, ὑπὲρ ἐλαίας κοπτομένης, ὑπὲρ λήϊς δηκμένης; Ἐὰν δὲ παραβάλῃς^k τῷ στρατιωτικῷ τῷ τα ὕστερα, εὐρήσεις μὲν πλείους, ἀλλ' ἔ νικηφόρος· ὀπλίτας, ἀλλὰ μισθοφόρος^l, ὀπλίτας ἐσκιατροφημένους, ὀπλίτας ὑβριστάς, ἐν Σικελίᾳ ἠτῶμένους, ἐν Ἑλλησπόντῳ λαμβανομένους. Τὰ δὲ Περσικά εἰ

ad terram vestram rediistis, ex militibus agricolae, ex agricolis milites fortissimi. O mutationem pulchram!

7. Nam si Persas in exercitu sequuntur suae pellices, ut pro carissimis corporibus fortiter pugnent; minusne agricola strenue a carissimis suis, a vite scilicet, si abscindatur, olea, si eruat, segete, si incendatur, calamitatem ac vastitiam auertet? Si cum hoc exercitu posteriores conferas, plures inuenies milites, pauciores victores; plures armatos, sed mercede conductos, milites umbraticos, milites petulantes, qui vincuntur in Sicilia, capiuntur in Hellesponto. Quod si ad Persas venias,

etiam

quatuor voces in duas coaluisse statim vidi. Certe dubium non videtur, quin locus sit emendandus, ut edendum curauit.

Sectio ζ'.

ἰ Πέρσαις μὲν αἱ παλλακίδες ἔπονται, ἵνα μάχωνται καλῶς] Vide Barn. Briffonium Regn. Pers. lib. III. cap. XLIII. p. 693.

k Ἐὰν δὲ [σὺ] παραβάλῃς] Vulgo Ἐὰν δὲ [σὺ] παραβάλῃς. Vocem, quam neglexi, codices non exhibent.

l πλείους, ἀλλ' ἔ νικηφόρος· ὀπλίτας, ἀλλὰ μισθοφόρος,] Pro πλείους, quod vix vllum habet

MAX. TYR. P. II.

sensum, coniicio πελτασάς. Si compares, inquit, milites Atheniensium sequioris aevi cum his *Agricolis* et *αὐτοσχεδίοις* militibus, inuenies quidem milites nomine tenus pulchre instructos, πελτασάς et ὀπλίτας, sed fere victos, non victores, quemadmodum hi Marathonenses; et mercede conductos, non mero amore patriae, quemadmodum hi, belligerantes. Coniunguntur πελτασά and ὀπλίται, ut Diff. XXXI, I. XXXIII, 7. Synesius de Regno p. 9. συνοπλιτεύσει τῶ ὀπλίτη, καὶ τῶ πελτασῇ συμπελτασθήσεται. Paulo ante,

G

pro

λέγοις, στρατιωτικόν μοι καὶ τῆτο λέγεις ἐκ γεωργίας.
 Πότε γάρ, πότε Μῆδοι μὲν ἠτλῶνται, κρατῆσι δὲ Πέρ-
 σαι; Ὅτε Πέρσαι μὲν ἐγεώργουν ἔτι, Μῆδοι δ' ἐπολέ-
 μουν, τότε ἦλθεν αὐτοῖς ἄγων Κῦρος στρατιωτικόν ἐν
 Πασαργάδαις ἠσκημένον^m γῆ τραχεία, ὑπ' αὐτῆς γῆς
 στρατιώτας διαπεπονημένουςⁿ. ἀλλ' ἐπεὶ γεωργῶντες
 ἐπαύσαντο οἱ Πέρσαι, καὶ τῆς γῆς ἐπελάθοντο, καὶ
 τῶν ἀρότρων καὶ τῶν ἀμνησίων, τότε ἀπέβαλον καὶ
 τὰς ἀρετὰς ὁμῶς τοῖς ὄργάνοις.

etiam hos agricultura dedit. Quando enim vincuntur Medi,
 vincunt Persae? Cum adhuc agros suos colebant Persae, Medi
 militabant, venit Cyrus, qui Pasargadis exercitum, quem ibi-
 dem in aspera exercuerat terra, adducit; milites, qui manu
 propria laborem quemlibet didicerant perferre: at cum rustifi-
 cari desierunt Persae, cum terram neglexerunt, cum aratra sua,
 cum falces; tum cum armis suis pariter ipsam quoque abiece-
 runt virtutem.

Λ Ο Γ Ο Σ Λ Α΄.

Ὅτι οἱ σύμφωνοι τοῖς ἔργοις λόγοι, ἀριστοί.

Ἦλθεν εἰς Ἑλλήνας ἐκ τῆς Σκυθῶν γῆς τῶν ἐκὶ
 βαρβάρων ἀνὴρ σοφὸς σοφίαν δὲ πολυρρήμονα,

DISSERT. XXXI.

Solos sermones, qui operibus respondent, esse optimos.

Venit in Graeciam olim e Scythia barbarus quidam, quales
 terra illa habet, qui sapientiam profiteretur verbosam
 minime

pro αὐτῆ παραβάλλης conieceram cum lectione non multum re-
 καὶ παραβάλλης. sed Codd. vo- cedit.

cem αὐτῆ bene omitunt. M. Ibid. ἠσκημένον γῆ τραχεία.]

^m ἐν Πασαργάδαις [ἠσκημένον] Codices νενηκημένον. Lege ἐνηκ-
 Vterque codex νενηκημένον, quod μένον γῆ τραχεία. M.

huc non quadrat. Legendum n [ὑπ'] αὐτῆς γῆς στρατιώτας
 puto γεγεννημένον, quod a codi- διαπεπονημένους.] Sic Reg. et Har-
 leian.